

1.2. Η επίδραση των υψηλών τιμών της ενέργειας στην εξέλιξη του πληθωρισμού σε Ελλάδα και Ευρωζώνη

Αιμιλία Μαρσέλλου
Βασίλης Λυχνάρης

Εισαγωγή

Οι πληθωριστικές πιέσεις σε Ελλάδα και Ευρωζώνη συνεχίζονται και τον Σεπτέμβριο του 2022 (12,0% και 10,0%, αντίστοιχα) ως συνέπεια κυρίως της αύξησης των τιμών στον τομέα της Ενέργειας λόγω του πολέμου στην Ουκρανία. Τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρωζώνη τη μεγαλύτερη συμβολή στην αύξηση του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή έχουν οι αυξήσεις στις τιμές στον τομέα της Ενέργειας και των Τροφίμων. Η συνεχής ανοδική πορεία των τιμών των ενεργειακών προϊόντων, και ιδιαίτερα αυτής του φυσικού αερίου, έχει επιδράσει σημαντικά στην άνοδο του πληθωρισμού, τόσο άμεσα, μέσω της αύξησης των τελικών τιμών της ενέργειας για τους καταναλωτές, όσο και έμμεσα, μέσω της αύξησης του κόστους παραγωγής βασικών καταναλωτικών αγαθών. Το τελευταίο χρονικό διάστημα γίνεται προσπάθεια σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο για την άμβλυνση των επιπτώσεων της ενεργειακής κρίσης σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις, καθώς και για την αντιμετώπιση των υψηλών τιμών ενέργειας και τη διασφάλιση της ενεργειακής επάρκειας, ιδιαίτερα κατά τη χειμερινή περίοδο.

1.2.1. Ελλάδα

Σύμφωνα με τα στατιστικά δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ, τον Σεπτέμβριο του 2022, ο Εθνικός Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (εφεξής ΔΤΚ) κατέγραψε ετήσια αύξηση 12,0% έναντι 11,4% τον Αύγουστο, ενώ σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα Αύγουστο αυξήθηκε κατά 2,9% (βλ. Πίνακα 1.2.1). Αντίστοιχη πορεία καταγράφει ο πληθωρισμός με βάση τον Εναρμονισμένο ΔΤΚ

(Εν. ΔΤΚ), ο οποίος διαμορφώθηκε στο 12,1% έναντι 11,2% τον Αύγουστο.

Ο πυρήνας του πληθωρισμού¹ ενισχύθηκε επίσης, αν και σε χαμηλότερα επίπεδα, και διαμορφώθηκε στο 4,9% τον Σεπτέμβριο έναντι 4,2% τον προηγούμενο μήνα. Αντίστοιχα κινήθηκε και ο πυρήνας του πληθωρισμού βάσει του Εν. ΔΤΚ (7,0% τον Σεπτέμβριο έναντι 5,8% τον Αύγουστο).

Τη μεγαλύτερη συμβολή στην ετήσια ποσοστιαία αύξηση του Εθνικού ΔΤΚ είχαν και αυτόν το μήνα η Στέγαση με 5,1 ποσοστιαίες μονάδες, η Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά με 2,9 π.μ. και οι Μεταφορές με 1,9 π.μ.

Ο πληθωρισμός βάσει του Εθνικού Γενικού ΔΤΚ τον Σεπτέμβριο του 2022 (12,0%) αποτελεί συνδυαστικό αποτέλεσμα των μεταβολών των υποδεικτών στις παρακάτω ομάδες αγαθών και υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, καταγράφηκαν οι εξής αυξήσεις:

- +13,5% στην ομάδα αγαθών Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην άνοδο των τιμών στα ακόλουθα προϊόντα: Ψωμί και δημητριακά (+18,4%), κρέατα (+17,6%), ψάρια (+4,2%), γαλακτοκομικά και αυγά (+23,3%), έλαια και λίπη (+17,0%), λαχανικά (+8,7%), ζάχαρη-σοκολάτες-γλυκά-παγωτά (+6,2%), λοιπά τρόφιμα (+12,6%), καφέ-κακάο-τσάι (+14,3%), μεταλλικό νερό-αναψυκτικά-χυμούς φρούτων (+4,7%). Στις παραπάνω αυξήσεις μερική αντιστάθμιση καταγράφηκε από τα νωπά φρούτα (-4,4%).
- +2,0% στην ομάδα Αλκοολούχα ποτά και καπνός. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην άνοδο των τιμών στα (μη σερβιριζόμενα) αλκοολούχα ποτά (+4,7%).
- +3,5% στην Ένδυση και Υπόδηση, λόγω αύξησης των τιμών στα είδη ένδυσης και υπόδησης.
- +35,4% στην ομάδα υπηρεσιών Στέγασης. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην άνοδο των τιμών στα ακόλουθα προϊόντα και υπηρεσίες: Ενοίκια κατοικιών (+1,1%), επισκευή και συντήρηση κατοικίας (+4,3%), ηλεκτρισμό (+30,5%), φυσικό αέριο (+332,0%), και στερεά καύσιμα (+16,1%).
- +9,3% στην ομάδα Διάρκη αγαθά-Είδη νοικοκυριού και υπηρεσίες. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυ-

1. Ο πυρήνας του πληθωρισμού (ή δομικός πληθωρισμός) υπολογίζεται από τον (Εν.) Δείκτη Τιμών Καταναλωτή εξαιρώντας τις ομάδες των προϊόντων Ενέργειας και Διατροφής, αλκοολούχων ποτών και καπνού, οι οποίες παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη μεταβλητότητα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2.1 Η πορεία του πληθωρισμού στην Ελλάδα (%)

	Εθνικός ΔTK	Μηνιαία μεταβολή (%) ΔTK	Ετήσια μεταβολή (%) ΔTK Πληθωρισμός	Πυρήνας Εθνικού ΔTK	Εν. ΔTK	Πυρήνας Εν. ΔTK
2021M09	102,2	2,4	2,2	2,4	1,9	0,2
2021M10	103,8	1,5	3,4	1,5	2,8	0,4
2021M11	104,2	0,5	4,8	0,5	4,0	0,7
2021M12	105,0	0,7	5,1	0,7	4,4	1,1
2022M01	104,7	-0,3	6,2	1,3	5,5	1,5
2022M02	105,8	1,1	7,2	1,2	6,3	1,5
2022M03	108,8	2,7	8,9	1,8	8,0	2,5
2022M04	111,1	2,1	10,2	1,9	9,1	2,6
2022M05	111,8	0,7	11,3	2,5	10,5	3,7
2022M06	113,6	1,6	12,1	3,6	11,6	5,5
2022M07	111,5	-1,8	11,6	3,6	11,3	5,5
2022M08	111,2	-0,3	11,4	4,2	11,2	5,8
2022M09	114,5	2,9	12,0	4,9	12,1	7,0

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat.

Σημείωση: ΔTK: Δείκτης Τιμών Καταναλωτή, Εν. ΔTK: Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή.

ρίως στην άνοδο των τιμών στα ακόλουθα προϊόντα και υπηρεσίες: Έπιπλα και διακοσμητικά είδη (+8,0%), οικιακές συσκευές και επισκευές (+5,8%), υαλικά-επιτραπέζια σκεύη και σκεύη οικιακής χρήσης (+6,8%), είδη άμεσης κατανάλωσης νοικοκυριού (+14,6%) και οικιακές υπηρεσίες (+3,5%).

- +14,2% στην ομάδα Μεταφορές. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην άνοδο των τιμών στα ακόλουθα προϊόντα και υπηρεσίες: Καινούργια αυτοκίνητα (+13,7%), μεταχειρισμένα αυτοκίνητα (+15,9%), μοτοποδήλατα-μοτοσυκλέτες (+6,9%), ανταλλακτικά και αξεσουάρ αυτοκινήτου (+9,9%), καύσιμα και λιπαντικά (+17,7%), συντήρηση και επισκευή εξοπλισμού προσωπικής μεταφοράς (+2,3%), εισιτήρια μεταφοράς επιβατών με ταξί (+32,9%), εισιτήρια μεταφοράς επιβατών με αεροπλάνο (+58,7%), εισιτήρια μεταφοράς επιβατών με πλοίο (+25,4%).
- +9,1% στην ομάδα Ξενοδοχεία-Καφέ-Εστιατόρια. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην άνοδο των τιμών στα Εστιατόρια-ζαχαροπλαστεία-καφεενιακυλικεία (+6,7%), και τα Ξενοδοχεία-μοτέλ-πανδοχεία (+25,8%).
- +2,8% στην ομάδα Υγεία. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην άνοδο των τιμών σε: Φαρμακευτικά προϊόντα (+5,9%), ιατρικά προϊόντα (+4,1%), ιατρικές, οδοντιατρικές και παραϊατρικές υπηρεσίες (+1,3%) και νοσοκομειακή περίθαλψη (+0,6%).
- +3,2% στην ομάδα Άλλα αγαθά και υπηρεσίες. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην άνοδο των τιμών σε: Κομμωτήρια και καταστήματα προσωπικής φροντίδας (+1,3%), και σε άλλα είδη ατομικής φροντίδας (+6,7%).
- +2,1% στην ομάδα Αναψυχή-Πολιτιστικές δραστηριότητες. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην άνοδο των τιμών σε: Διαρκή αγαθά αναψυχής και πολιτισμού (+3,6%), μικρά είδη αναψυχής-άνθηκατοικίδια ζώα (+2,8%), κινηματογράφους-θέατρα (+13,9%), γραφική ύλη και υλικά σχεδίασης (+9,7%) και πακέτα διακοπών (+12,0%). Η αύξηση αυτή αντισταθμίστηκε εν μέρει από τη μείωση κυρίως των τιμών σε οπτικοακουστικό εξοπλισμό-υπολογιστές-επισκευές (-5,0%).
- 1,8% στην ομάδα Εκπαίδευση. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην άνοδο των τιμών στα δίδακτρα πρωτοβάθμιας (+2,1%) και δευτεροβάθμιας (+2,3%) εκπαίδευσης.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.2.1**Ετήσιες % μεταβολές Γενικού ΔΤΚ ανά ομάδα αγαθών και υπηρεσιών-Σεπτέμβριος 2022**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2.2 Ετήσιες % μεταβολές υποδεικτών ομάδων αγαθών και υπηρεσιών του ΔΤΚ, Ιανουάριος-Σεπτέμβριος 2022

Ομάδες αγαθών και υπηρεσιών	Ιαν.	Φεβρ.	Μάρτ.	Απρ.	Μάιος	Ιούν.	Ιούλ.	Αύγ.	Σεπτ.
1 Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά	5,2	7,1	8,1	10,9	12,1	12,6	13,0	13,2	13,5
2 Αλκοολούχα ποτά και καπνός	-0,1	-0,2	0,4	0,0	0,9	0,9	1,5	1,8	2,0
3 Ένδυση και υπόδηση	7,0	5,6	6,5	1,6	5,6	4,6	3,4	2,7	3,5
4 Στέγαση	22,6	25,4	29,9	35,2	35,0	31,5	30,9	31,4	35,4
5 Διαρκή αγαθά, είδη νοικοκυριού, υπηρεσίες	3,0	4,1	3,7	4,2	5,1	6,5	8,2	9,5	9,3
6 Υγεία	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,5	0,6	0,7	2,7	2,8
7 Μεταφορές	11,1	12,2	15,4	15,4	18,8	25,0	20,6	16,0	14,2
8 Επικοινωνίες	-3,2	-3,1	-2,9	-2,7	-2,5	-2,3	-2,1	-2,2	-2,1
9 Αναψυχή, πολιτιστικές δραστηριότητες	-0,5	-0,4	0,1	1,2	1,3	1,7	2,0	2,3	2,1
10 Εκπαίδευση	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	1,8
11 Ξενοδοχεία, καφέ, εστιατόρια	1,6	1,7	2,8	3,8	5,1	6,5	6,4	6,7	9,1
12 Άλλα αγαθά και υπηρεσίες	0,4	-0,2	0,1	0,9	0,4	2,3	2,5	3,7	3,2
Γενικός Δείκτης	6,2	7,2	8,9	10,2	11,3	12,1	11,6	11,4	12,0

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ.

Από την άλλη, μείωση κατέγραψαν οι τιμές στην ακόλουθη ομάδα αγαθών και υπηρεσιών:

- -2,1% στην ομάδα Επικοινωνίες. Η μείωση αυτή οφείλεται κυρίως στην πτώση των τιμών του τηλεφωνικού εξοπλισμού κινητών τηλεφώνων (-10,1%) και τις τηλεφωνικές υπηρεσίες (-1,9%).

1.2.2. Ευρωζώνη

Σύμφωνα με τις προκαταρκτικές εκτιμήσεις της Eurostat, ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη τον Σεπτέμβριο του 2022 αναμένεται να διαμορφωθεί στο 10,0% έναντι 9,1% τον Αύγουστο και 8,9 τον Ιούλιο. Με βάση τις ίδιες εκτιμήσεις, ο πυρήνας του πληθωρισμού, όπου δεν λαμβάνονται υπόψη οι εξελίξεις στις τιμές της ενέργειας και των τροφίμων, τον Σεπτέμβριο αναμένεται να ενισχυθεί και αυτός περαιτέρω, να διαμορφωθεί ωστόσο σε αρκετά χαμηλότερο επίπεδο, στο 4,8% έναντι 4,3% και 4,0% τον Αύγουστο και τον Ιούλιο, αντίστοιχα.

Τη μεγαλύτερη αύξηση στον Εν. ΔTK της Ευρωζώνης καταγράφει ο τομέας της Ενέργειας (+40,8%), και

ακολουθούν ο τομέας των Τροφίμων (+11,8%), των Μη ενεργειακών βιομηχανικών προϊόντων (+5,6%) και των Υπηρεσιών (+4,3%).

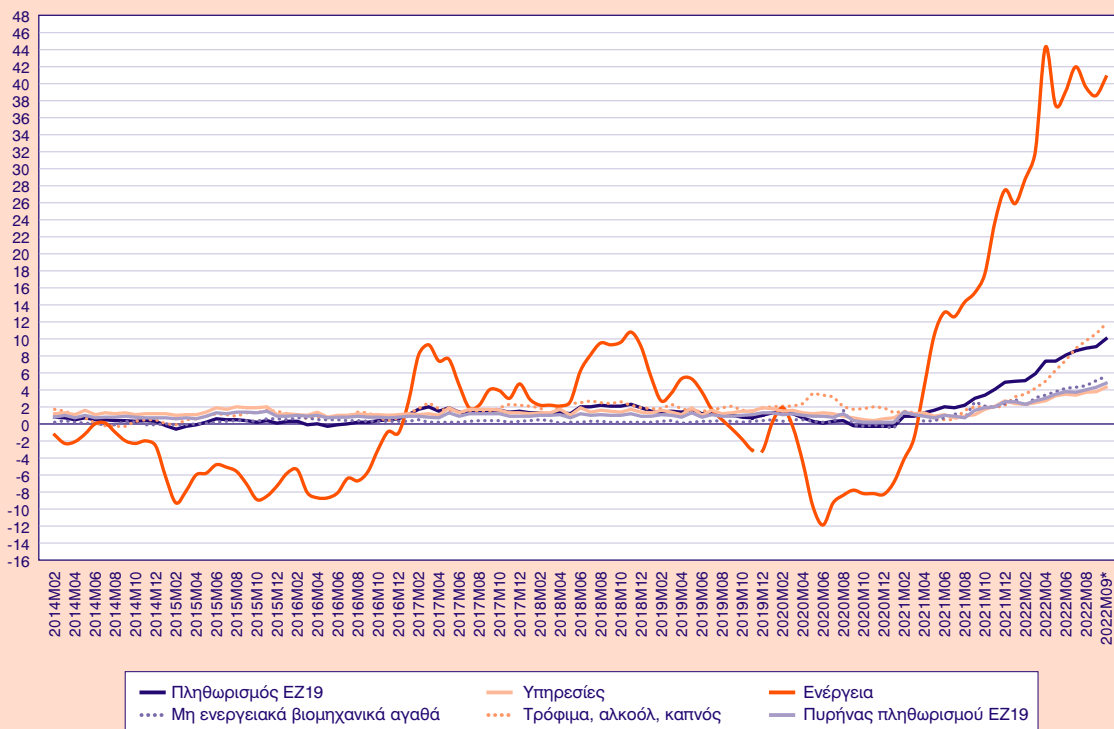
Μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης τον υψηλότερο πληθωρισμό κατέγραψαν η Εσθονία (+24,2%), η Λιθουανία (+22,5%) και η Λετονία (+22,4%), ενώ στον αντίποδα βρίσκονται η Γαλλία (+6,2%), η Μάλτα (+7,3%), και η Φιλανδία (+8,4%).

1.2.3. Επίδραση του υψηλού ενεργειακού κόστους στον ΔTK

Όπως αναφέρθηκε, οι συνεχείς αυξήσεις στις τιμές της ενέργειας είχαν σημαντική επίδραση στην άνοδο του πληθωρισμού στη χώρα μας. Σε αυτό το πλαίσιο, παρουσιάζει ενδιαφέρον η καταγραφή της ποσοστιαίας μεταβολής, σε ετήσιους όρους, των επιμέρους Εν. ΔTK των ενεργειακών προϊόντων στον οικιακό τομέα της χώρας και η σύγκριση με τους αντίστοιχους δείκτες για την Ευρωζώνη (Διάγραμμα 1.2.3). Όπως φαίνεται, κατά τη διάρκεια του πρώτου εννεάμηνου του 2022 υπάρχει σημαντική ετήσια ποσοστιαία αύξηση του Εν.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.2.2

Εναρμονισμένος ΔTK στην Ευρωζώνη, ετήσια % μεταβολή

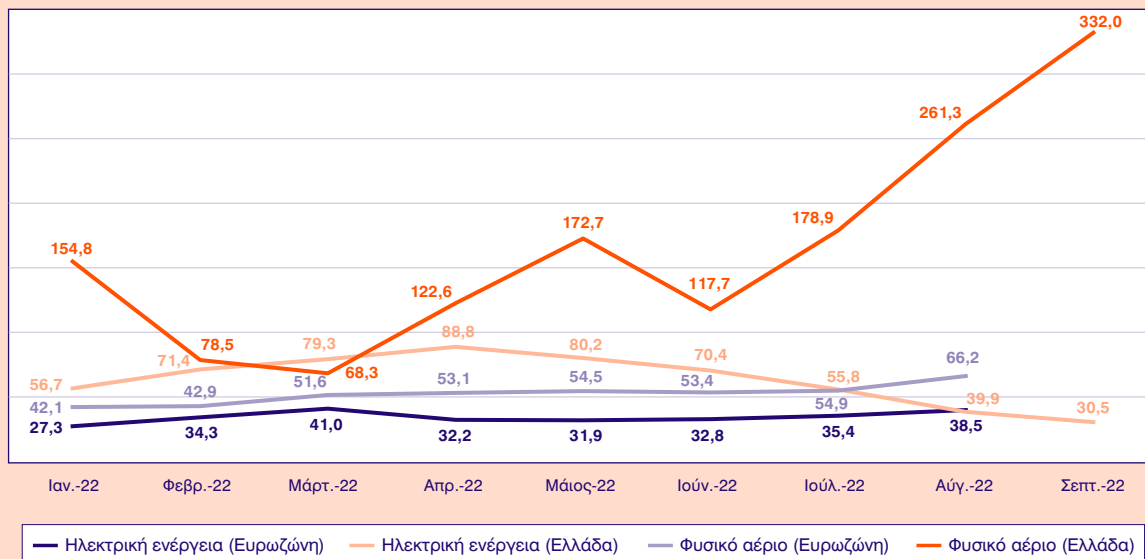

Πηγή: Eurostat.

* Προκαταρκτικές εκτιμήσεις.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.2.3

Εν. ΔΤΚ ενεργειακών προϊόντων, ετήσια ποσοστιαία μεταβολή, μηνιαία στοιχεία, Ιανουάριος-Σεπτέμβριος 2022

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Eurostat.

ΔΤΚ, τόσο για το φυσικό αέριο, όσο και για την ηλεκτρική ενέργεια². Πιο συγκεκριμένα, σε ό,τι αφορά την ηλεκτρική ενέργεια, ο δείκτης παρουσίασε πολύ υψηλή ετήσια ποσοστιαία αύξηση, της τάξης του 80%, από τον Μάρτιο μέχρι και τον Μάιο, ενώ η ποσοστιαία αύξηση τον Αύγουστο περιορίστηκε στο 38,5%, με αντίστοιχη ετήσια μεταβολή του μέσου όρου της Ευρωζώνης 39,9%. Μάλιστα, τον Σεπτέμβριο, η ετήσια ποσοστιαία αύξηση του Εν. ΔΤΚ για τον ηλεκτρισμό στην Ελλάδα μειώθηκε ακόμα περισσότερο στο 30,5%³. Αντίστοιχα, η ετήσια ποσοστιαία μεταβολή του δείκτη για το φυσικό αέριο στη χώρα μας παρουσίασε πολύ έντονες διακυμάνσεις στη διάρκεια του εννεάμηνου, κάτι που δεν καταγράφεται για τον αντίστοιχο δείκτη της Ευρωζώνης, ο οποίος κινήθηκε σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα. Έτσι, η ετήσια ποσοστιαία αύξηση στη χώρα μας ακολούθησε ανοδική πορεία από τον Ιούνιο και μετά, ενώ τον Αύγουστο έφτασε στο 261,3%, πολύ υψηλό-

τερα από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης που κυμάνθηκε στο 66,2%. Τον Σεπτέμβριο μάλιστα, η ετήσια ποσοστιαία αύξηση του δείκτη για την Ελλάδα συνέχισε την ανοδική της πορεία και έφτασε το 332%.

1.2.4. Εξέλιξη των τιμών των ενεργειακών προϊόντων

Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω μεταβολές, είναι ενδιαφέρον να εξετάσει κάποιος το πώς κινήθηκαν οι τιμές των αντίστοιχων ενεργειακών προϊόντων για τις παραπάνω περιόδους, καθώς και το ποιες ήταν οι ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές των τιμών αυτών. Ξεκινώντας από το φυσικό αέριο, και πιο συγκεκριμένα τη μέση μηνιαία τιμή των Ευρωπαϊκών Συμβολαίων Μελλοντικής Εκπλήρωσης (ΣΜΕ), όπως διαμορφώνεται στο Ολλανδικό TTF⁴ (Διάγραμμα 1.2.4), παρατηρούμε

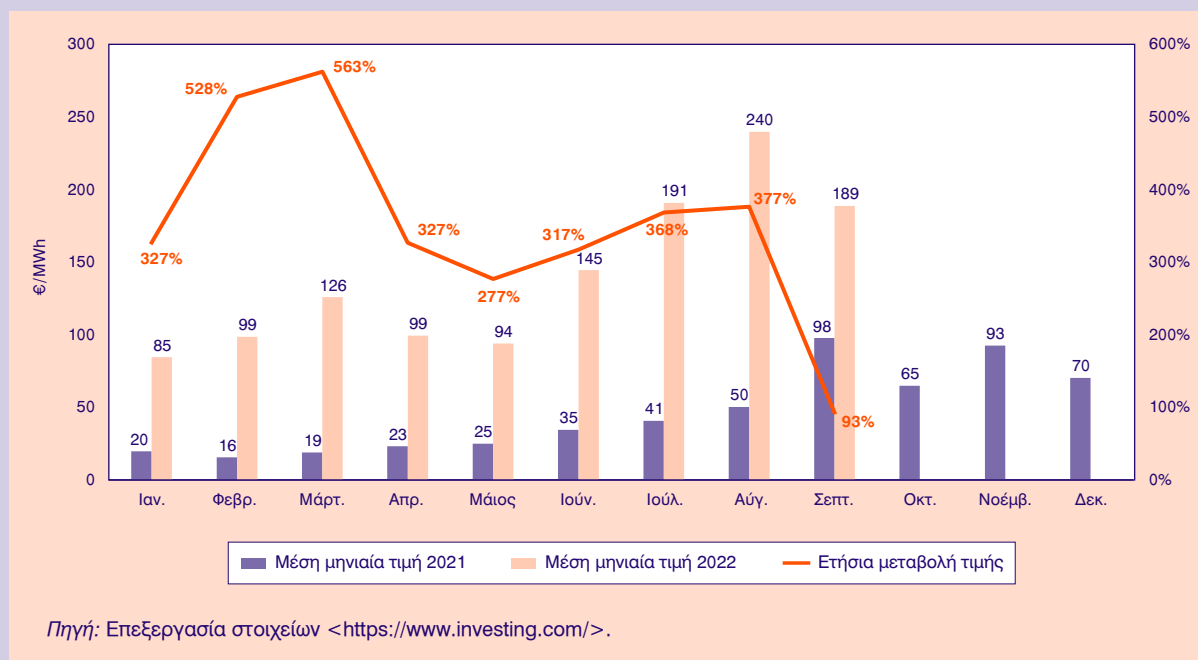
2. Δεν παρουσιάζονται τα στοιχεία που αφορούν τον Εν. ΔΤΚ του πετρελαίου θέρμανσης, καθώς η διάθεσή του διακόπτεται κατά την περίοδο Μαΐου-Σεπτεμβρίου και δεν υπάρχουν διαθέσιμα πρόσφατα στοιχεία.

3. Τα στοιχεία για τον μέσο όρο της Ευρωζώνης δεν ήταν διαθέσιμα κατά τη συγγραφή του άρθρου.

4. Λόγω του μεγάλου όγκου συναλλαγών στο Ολλανδικό Χρηματιστήριο Φυσικού Αερίου (Dutch Title Transfer Facility - TTF), η τιμή που διαμορφώνεται εκεί έχει υιοθετηθεί ως κύριος δείκτης αναφοράς (benchmark) για την τιμή του φυσικού αερίου στην ΕΕ. Ωστόσο, βάσει των νέων συνθηκών που έχουν δημιουργηθεί εξαιτίας της ενεργειακής κρίσης, έχουν αυξηθεί σημαντικά οι συναλλαγές σε LNG, σε βάρος του φυσικού αερίου μέσω αγωγών και έτσι ο TTF δεν θεωρείται πλέον ως ο πιο αντιπροσωπευτικός δείκτης της μέσης τιμής των συμβολαίων. Σε αυτό το πλαίσιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σκοπεύει να προτείνει τη δημιουργία ενός νέου δείκτη αναφοράς που θα συνδυάζει τον TTF και με άλλους δείκτες.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.2.4

Μέση μηνιαία τιμή ΣΜΕ φυσικού αερίου (αριστερός άξονας) και ετήσια ποσοστιαία μεταβολή (δεξιός άξονας), μηνιαία στοιχεία, Ιανουάριος 2021-Σεπτέμβριος 2022

τη δραματική άνοδο των τιμών του 2022, συγκριτικά με τις αντίστοιχες μηνιαίες τιμές του 2021. Χαρακτηριστικά, τον Αύγουστο 2022, η μέση τιμή του φυσικού αερίου έφτασε στα 240€/MWh, η υψηλότερη τιμή των τελευταίων ετών, ενώ η ετήσια ποσοστιαία αύξηση της ήταν 377%. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια του Σεπτεμβρίου, υπήρξε έντονη διακύμανση της διεθνούς τιμής του φυσικού αερίου με ενθαρρυντική πτωτική τάση προς το τέλος του μήνα. Έτσι, η μέση μηνιαία τιμή διαιμορφώθηκε στα 189€/MWh και η ετήσια ποσοστιαία αύξηση ήταν αρκετά χαμηλότερη σε σχέση με τους προηγούμενους μήνες και διαιμορφώθηκε στο 93%. Ο παραπάνω τιμές φαίνεται να επιδρούν στην εγχώρια αγορά με κάποια χρονική υστέρηση. Έτσι, η μείωση της τιμής στο φυσικό αέριο ενδέχεται να λειτουργήσει ευνοϊκά τόσο στον Εν. ΔΤΚ του φυσικού αερίου, όσο και στις ανταγωνιστικές χρεώσεις της ηλεκτρικής ενέργειας από τον μήνα Οκτώβριο.

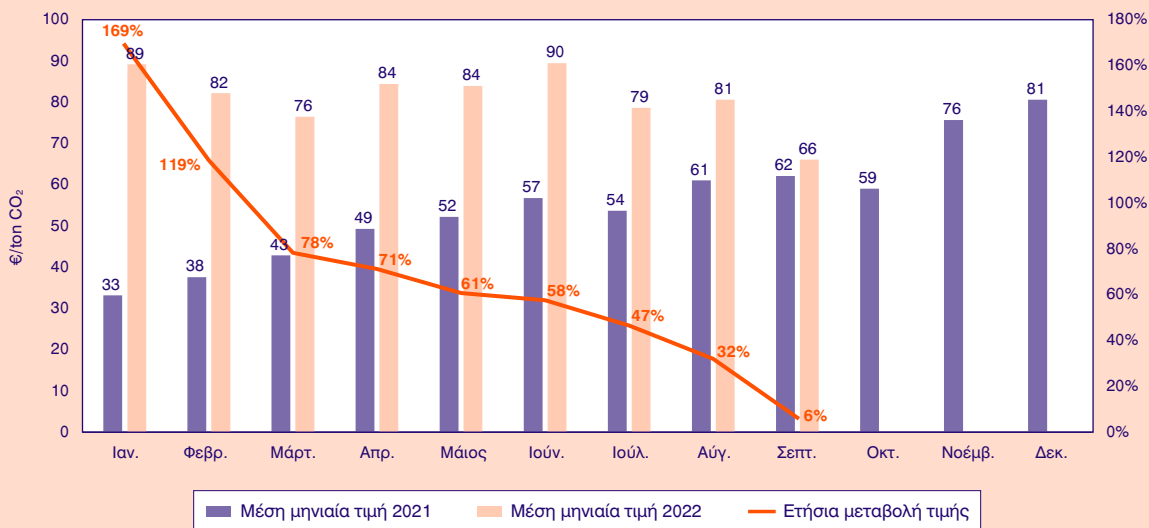
Όπως είναι γνωστό, η μεγάλη συμμετοχή του φυσικού αερίου στο μείγμα της ηλεκτροπαραγωγής στη χώρα μας, σε ποσοστό της τάξης του 40%, επιδρά σήμερα αρνητικά στις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας για τον καταναλωτή. Ταυτόχρονα, η παραγωγή ενέργειας μέσω των συμβατικών λιγνιτικών μονάδων της χώρας, πέρα από τις αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, οδηγεί επίσης σε υψηλό κόστος παραγωγής που, σε μεγάλο βαθμό, οφείλεται στο υψηλό κόστος των δικαιωμάτων εκπομπών αερίων ρύπων. Συνεπώς,

η εξέλιξη της τιμής των δικαιωμάτων εκπομπών CO₂ αποτελεί επίσης σημαντική παράμετρο ενεργειακού κόστους, ιδιαίτερα κατά την τρέχουσα περίοδο που η λιγνιτική παραγωγή καλείται να συμβάλει στην ενεργειακή επάρκεια και ασφάλεια της χώρας. Το Διάγραμμα 1.2.5 παρουσιάζει την εξέλιξη αυτής της τιμής την περίοδο 2021-2022, καθώς και την ετήσια ποσοστιαία μεταβολή της. Όπως φαίνεται, η τιμή των δικαιωμάτων έχει αυξηθεί σημαντικά σε σχέση με τις αρχές του 2021, ωστόσο το τελευταίο χρονικό διάστημα παρουσιάζει σταθερή πορεία, ενώ και η ετήσια ποσοστιαία μεταβολή της παρουσιάζει φθίνουσα τάση. Η μέση μηνιαία τιμή του Αυγούστου ανήλθε στα 81€/τόνο εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, ενώ η πορεία της εντός του Σεπτεμβρίου ήταν καθοδική, πέφτοντας στα 66€/τόνο. Μάλιστα, η τιμή έφτασε περίπου στα περσινά επίπεδα, του Σεπτεμβρίου 2021, καταγράφοντας έτσι ετήσια ποσοστιαία μεταβολή μόλις 6%. Και σε αυτή την περίπτωση, η μείωση της τιμής ενδεχομένως να συμβάλει στη μείωση του κόστους παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στη χώρα μας.

Όπως λοιπόν γίνεται κατανοητό, οι παραπάνω τιμές αποτελούν βασικές παραμέτρους καθορισμού του κόστους παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και, σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες της αγοράς, επηρεάζουν τελικά τις ανταγωνιστικές χρεώσεις του ηλεκτρισμού στη χώρα μας. Σε ό,τι αφορά λοιπόν τις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα, αυτές

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.2.5

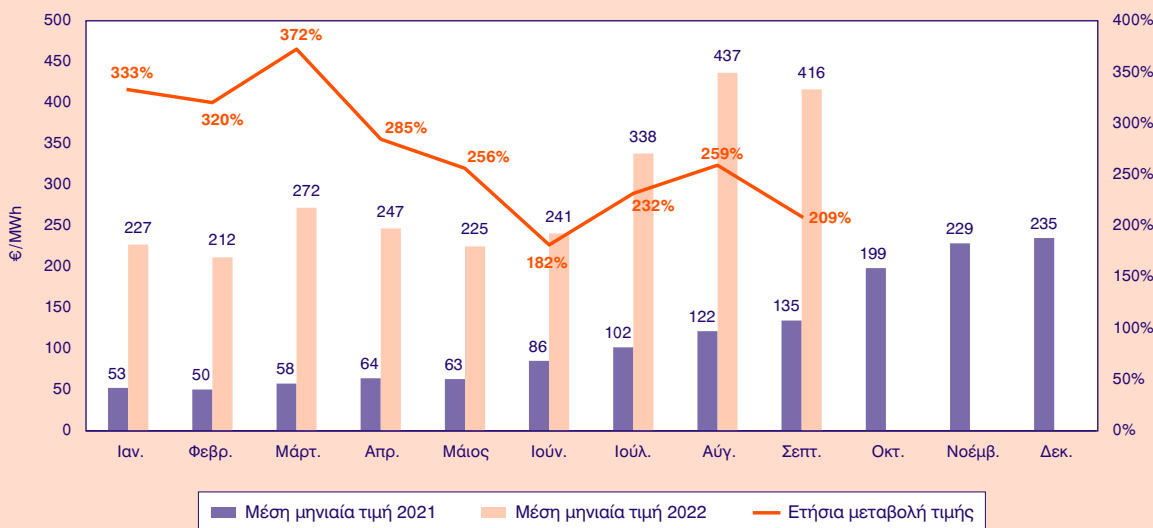
Διεθνής τιμή ΣΜΕ δικαιωμάτων εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (αριστερός άξονας) και ετήσια ποσοστιαία μεταβολή (δεξιός άξονας), μηνιαία στοιχεία, Ιανουάριος 2021-Σεπτέμβριος 2022

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων <<https://www.investing.com/>>.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.2.6

Μέση μηνιαία τιμή εκκαθάρισης της Αγοράς Επόμενης Ημέρας (αριστερός άξονας) και ετήσια ποσοστιαία μεταβολή (δεξιός άξονας), μηνιαία στοιχεία, Ιανουάριος 2021-Σεπτέμβριος 2022

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Ελληνικού Χρηματιστηρίου Ενέργειας.

παρουσίασαν έντονη αύξηση από τα μέσα του 2021, αρχικά, εξαιτίας της επανεκκίνησης της οικονομικής δραστηριότητας μετά την πανδημία, ενώ το 2022 η ανοδική τάση εντάθηκε ακόμα περισσότερο εξαιτίας των γενικότερων επιπτώσεων στη διεθνή αγορά ενέρ-

γιας μετά την εισβολή στην Ουκρανία. Το Διάγραμμα 1.2.6 παρουσιάζει την εξέλιξη των μέσων μηνιαίων τιμών εκκαθάρισης της Αγοράς Επόμενης Ημέρας (Day-Ahead Market) στο Ελληνικό Χρηματιστήριο Ενέργειας (EXE A.E.), τις δύο τελευταίες χρονιές, καθώς και την

ποσοστιαία μεταβολή των μηνιαίων τιμών σε ετήσιους όρους. Τον Αύγουστο, η μέση τιμή έφτασε τα 437€/MWh και ήταν η υψηλότερη που έχει καταγραφεί, παρουσιάζοντας ετήσια ποσοστιαία αύξηση σχεδόν 260%. Τον Σεπτέμβριο, οι τιμές ξεκίνησαν από πολύ υψηλά επίπεδα που ξεπερνούσαν τα 500€/MWh, αλλά υπήρξε πτωτική τάση προς το τέλος του μήνα. Έτσι, η μέση τιμή του Σεπτεμβρίου μειώθηκε στα 416€/MWh και η ετήσια ποσοστιαία αύξηση ήταν 209%.

1.2.5. Πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης

Έχοντας ως στόχο την άμβλυση των επιπτώσεων που έχει επιφέρει στα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις η συνεχής άνοδος του ενεργειακού κόστους, αλλά και με σκοπό την εξασφάλιση της ενεργειακής ασφάλειας της Ευρώπης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατά το τελευταίο έτος, έχει προχωρήσει σε πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση και τη διαχείριση των συνεπειών αυτών. Ενδεικτικά, τον Οκτώβριο του 2021 η Επιτροπή παρουσίασε μια εργαλειοθήκη μέτρων που μπορούν να χρησιμοποιούν τα κράτη-μέλη για την προστασία των οικιακών καταναλωτών και των επιχειρήσεων ενάντια στις ραγδαίες αυξήσεις των τιμών της ενέργειας⁵. Επίσης, τον Μάρτιο του 2022, παρουσίασε πρόσθετες κατευθυντήριες γραμμές για την αντιμετώπιση των υψηλών τιμών της ενέργειας⁶ και, τον Μάιο του 2022, υιοθέτησε μια σειρά προτάσεων πρόσθετων βραχυπρόθεσμων μέτρων για την καταπολέμηση του υψηλού κόστους ενέργειας και την αντιμετώπιση των πιθανών διαταραχών του εφοδιασμού από τη Ρωσία⁷.

Σε συνέχεια των παραπάνω, και έχοντας ως στόχο την υιοθέτηση μακροπρόθεσμων στρατηγικών διαχει-

ρισης των διαταραχών στη διεθνή αγορά ενέργειας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε, στις 18 Μαΐου 2022, το σχέδιο REPowerEU⁸, το οποίο αφορά τον μετασχηματισμό του ενεργειακού συστήματος της Ευρώπης και στοχεύει τόσο στη σταδιακή κατάργηση της εξάρτησης της ΕΕ από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα, αλλά και στην εντατικότερη και ταχύτερη αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης. Τα μέτρα που προβλέπει το σχέδιο REPowerEU εξειδικεύονται στην εξοικονόμηση ενέργειας, τη διαφοροποίηση του εφοδιασμού, την επιτάχυνση της ανάπτυξης των ΑΠΕ, τη μείωση της κατανάλωσης ορυκτών καυσίμων στη βιομηχανία και τις μεταφορές, καθώς και σε πρόσθετες έξυπνες επενδύσεις.

Τέλος, στις 14 Σεπτεμβρίου, η Επιτροπή παρουσίασε πρόταση Κανονισμού του Συμβουλίου για την αντιμετώπιση των υψηλών τιμών ενέργειας⁹. Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις εστιάζουν: (α) σε έκτακτα μέτρα μείωσης της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας, (β) την επιβολή προσωρινού ορίου εσόδων για τους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας, οι οποίοι χρησιμοποιούν τις λεγόμενες υποοριακές τεχνολογίες, όπως οι ΑΠΕ, η πυρηνική ενέργεια και ο λιγνίτης και έχουν αποκομίσει απροσδόκητα μεγάλα οικονομικά οφέλη κατά τους τελευταίους μήνες, χωρίς να έχουν αυξηθεί οι λειτουργικές τους δαπάνες και (γ) τον καθορισμό υποχρεωτικής προσωρινής συνεισφοράς αλληλεγγύης επί των κερδών των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς του αργού πετρελαίου, του φυσικού αερίου, του γαιάνθρακα και των διυλιστηρίων. Τα πλεονάζοντα έσοδα των ηλεκτροπαραγωγών, καθώς και έσοδα από τη συνεισφορά αλληλεγγύης, θα αξιοποιηθούν από τα κράτη-μέλη για την παροχή στήριξης σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις και την άμβλυση των επιπτώσεων από τις υψηλές τιμές λιανικής της ηλεκτρικής ενέργειας. Οι προτάσεις αυτές εξειδικεύτηκαν

5. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021, “Τιμές της ενέργειας: η Επιτροπή παρουσιάζει μια εργαλειοθήκη μέτρων για την αντιμετώπιση της έκτακτης κατάστασης και των επιπτώσεών της”, Δελτίο Τύπου, 13 Οκτωβρίου 2021, Βρυξέλλες, <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_21_5204>.

6. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2022, “Η Επιτροπή παρουσιάζει επιλογές για τη μείωση των υψηλών τιμών της ενέργειας με κοινές αγορές αερίου και υποχρεώσεις ελάχιστου επιπέδου αποθήκευσης αερίου”, Δελτίο Τύπου, 23 Μαρτίου 2022, Βρυξέλλες, <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_22_1936>.

7. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2022, “Αγορές Ενέργειας: Η Επιτροπή παρουσιάζει βραχυπρόθεσμα μέτρα έκτακτης ανάγκης και επιλογές για μακροπρόθεσμες βελτιώσεις”, Δελτίο Τύπου, 18 Μαΐου 2022, Βρυξέλλες, <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_22_3140>.

8. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2022, “REPowerEU: ένα σχέδιο για ταχεία μείωση της εξάρτησης από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα και την επιτάχυνση της πράσινης μετάβασης”, Δελτίο Τύπου, 18 Μαΐου 2022, Βρυξέλλες, <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_22_3131>.

9. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2022, “Τιμές ενέργειας: Η Επιτροπή προτείνει επείγουσα παρέμβαση στην αγορά για τη μείωση των λογαριασμών των Ευρωπαίων πολιτών”, Δελτίο Τύπου, 14 Σεπτεμβρίου 2022, Βρυξέλλες, <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_22_5489>.

στο έκτακτο Συμβούλιο των Υπουργών Ενέργειας της ΕΕ στις 30 Σεπτεμβρίου¹⁰ και η έγκριση του σχετικού Κανονισμού προβλέπεται να ολοκληρωθεί εντός του Οκτωβρίου. Ταυτόχρονα, έχει ήδη ξεκινήσει συ-

ζήτηση για τη δημιουργία ενός νέου αντιπροσωπευτικότερου δείκτη αναφοράς (benchmark) για την τιμή του φυσικού αερίου που θα συνδέει τον TTF και με άλλους δείκτες.

10. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2022, “Συμφωνία του Συμβουλίου για μέτρα έκτακτης ανάγκης για τη μείωση των τιμών της ενέργειας”, Δελτίο Τύπου, 30 Σεπτεμβρίου 2022, Βρυξέλλες, <<https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2022/09/30/council-agrees-on-emergency-measures-to-reduce-energy-prices/>>.

Το Συμβούλιο συμφώνησε σε έκτακτα μέτρα για τη μείωση των τιμών της ενέργειας και συγκεκριμένα σε: (α) εθελοντικό συνολικό στόχο μείωσης της ακαθάριστης κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας κατά 10% και υποχρεωτικό στόχο μείωσης της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας κατά 5% σε ώρες αιχμής, (β) περιορισμό στα 180€/MWh των αγοραίων εσόδων των παραγωγών που χρησιμοποιούν τις λεγόμενες υποοριακές τεχνολογίες για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και (γ) επιβολή υποχρεωτικής προσωρινής συνεισφοράς αλληλεγγύης, επί των φορολογητέων κερδών του 2022 ή/και του 2023, των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς των ορυκτών καυσίμων και η αύξηση των κερδών τους υπερβαίνει το 20% σε σύγκριση με τα μέσα ετήσια φορολογητέα κέρδη από το 2018. Τα μέτρα θα εφαρμοστούν από την 1η Δεκεμβρίου 2022 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2023, οι στόχοι μείωσης της κατανάλωσης ενέργειας ισχύουν έως τις 31 Μαρτίου 2023 και το υποχρεωτικό ανώτατο όριο στα αγοραία έσοδα ισχύει έως τις 30 Ιουνίου 2023.